

## הלכות שבועות פרק י

א. הָיוּ עֲדֵיו אוֹ אֶחָד מֵהֶן פָּסוּל אוֹ קָרוֹב לוֹ, וְאָפְלוּ מִפְּסוּלֵי עֲדוּת שְׁלֹדְבֵרִיהֶם, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵעֲדָיו מֶלֶךְ שְׂאִינוֹ רֹשָׁאֵי לְהַעֲדִיד, אוֹ שֶׁהָיוּ עַד מִפִּי עַד, וְכִפְּרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שְׂאֵלוֹ הוֹדּוּ וְהַעֲדוּ, לֹא הָיוּ מְחִיבִין בְּעֲדוּתָן מִמּוֹן.

ב. מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שֶׁתְּבוֹאוּ וְתַעֲדוּ לִי, שָׁאֵמַר אִישׁ פְּלוֹנִי שְׂתִיתֵן לִי מֵאֲתִים זֶזוּ וְלֹא נָתַן, וְכִפְּרוּ הָרִי אֵלָיו פְּטוּרִין מִשְׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שָׁאֵם הָעֲדוּת בְּדָבָר זֶה, לֹא יִתְחַיֵּב הַנִּתְבָּע מִמּוֹן בְּאַמִּירָתוֹ. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

ג. תִּבְעֵן לְהַעֲדִיד לוֹ שֶׁהוּא כוֹהֵן אוֹ לוֹי, אוֹ שְׂאִינוֹ בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חִלּוּצָה, וְכִפְּרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שְׂאֵלוֹ הוֹדּוּ וְהַעֲדוּ, לֹא הָיוּ מְחִיבִין בְּעֲדוּתָן מִמּוֹן.

ד. תִּבְעֵן שִׁיעֲדוּ לוֹ שֶׁחָבַל בּוֹ בְּנוֹ, וְשֶׁהִדְלִיק פְּלוֹנִי גְדִישׁוֹ בַּשֶּׁבֶת, וְשָׁאֲנָס פְּלוֹנִי אוֹ פֶּתַח בֵּיתוֹ הַמְּאֻרָּסָה, וְכִפְּרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שָׁאֵם הָעֲדוּת עֲדוּת זֶה, יִתְחַיֵּב הַנִּתְבָּע מִיתַת בֵּית דִּין; וְאִינוֹ חַיֵּב תְּשֻׁלוּמִין, כִּמּוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת נֶעְרָה. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

ה. הָיָה עַד אֶחָד, וְהַשְׁבִּיעוּ וְכִפְּר פְּטוּר מִשְׁבֻּעַת הָעֲדוּת, שְׂאִין עֲדוּת עַד אֶחָד מְחִיבֵת מִמּוֹן.

ו. תִּבְעַת אֶת שְׁנֵי עֲדָיו שִׁיעֲדוּ לוֹ שֶׁזָּנְתָה אִשְׁתּוֹ, וְכִפְּרוּ וְנִשְׁבְּעוּ הָרִי אֵלָיו חַיִּבִין בְּשֻׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שְׂאֵלוֹ הָעֲדוּת הָיוּ מִפְּסִידִין לָהּ כְּתֻבָּתָהּ, וַיִּפְטַר זֶה שֶׁתִּבְעֵן; וְהָרִי כִפְּרוּ בְּעֲדוּתָן מִמּוֹן.

ז. תִּבְעַת עֲדֵי קְנוֹי אוֹ עֲדֵי סְתִירָה, וְכִפְּרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שְׂאֵפְלוֹ הָעֲדוּת אֵין כָּאֵין חַיִּיב מִמּוֹן, אֲלֹא לְהַשְׁקוּתָהּ בְּלֶבֶד; וְאִם עַל פִּי שְׁעֲדוּת זֶה גּוֹרֶמֶת לָהּ שֶׁתִּפְסִיד כְּתֻבָּתָהּ אִם לֹא תִשְׁתָּה, דְּבַר הַגּוֹרֶם לְמִמּוֹן אִינוֹ כִּמּוֹן שֶׁהָרִי אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁתָּה, וְלֹא תִשְׁבֹּר כְּתֻבָּתָהּ.

ח. הָרִי שֶׁקָּנָא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתָּרָה בְּעֲדִים, וְזָנְתָה בְּעַד אֶחָד אַחֵר הַקְּנוֹי וְהַסְתִּירָה, וְהַשְׁבִּיעַ עַד זֶה שֶׁיָּבֹא וַיַּעֲד, וְכִפְּר חַיִּב בְּשֻׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁהוּא עַד אֶחָד אֵלָיו הָעֲדִיד עֲדוּת זֶה, הִיתָה יוֹצֵאָה בְּלֹא כְּתֻבָּה כִּמּוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת סוּטָה.

ט. וְכֵן כָּל עַד אֶחָד שֶׁמְחִיב מִמּוֹן בְּעֲדוּתוֹ אִם כִּפְּר וְנִשְׁבַּע, אוֹ שֶׁהַשְׁבִּיעוּ בְּבֵית דִּין וְכִפְּר חַיִּב מִשּׁוּם שְׁבֻּעַת הָעֲדוּת. פִּיּוּצָא: כְּגוֹן שֶׁהָיָה הַתּוֹבֵעַ וְהַנִּתְבָּע חֲשׂוּדִין עַל הַשְׁבֻּעָה שְׂאִין מִשְׁבִּיעִין אוֹתָם, וְהַשְׁבִּיעַ לְעַד אֶחָד שֶׁיָּבֹא וַיַּעֲד לוֹ, שִׁישׁ לוֹ בִּיד זֶה מָנָה, וְכִפְּר הָרִי זֶה חַיִּב מִשּׁוּם שְׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שְׂאֵלוֹ הָעֲדִיד הָיָה הַנִּתְבָּע הַזֶּה מִשְׁלֵם מִמּוֹן בְּעֲדוּתוֹ, כִּמּוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת טוּעֵן. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

י. הָאִשָּׁה שֶׁהַשְׁבִּיעָה עַד אֶחָד שִׁיעֲדִיד לָהּ בְּמִיתַת בַּעֲלָהּ, וְכִפְּר חַיִּב בְּשֻׁבֻּעַת הָעֲדוּת: שְׂאֵלוֹ הָעֲדִיד, הִיתָה נִשְׂאֵת וְנוֹטָלָת כְּתֻבָּתָהּ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהָיָה לָהּ לִגְבוּת כְּתֻבָּתָהּ מִן הַמְּטַלְטְלִין. אֲבָל אִם אֵין לָהּ כְּתֻבָּה אֲלֹא מִן הַקְּרָקַע, הָרִי זֶה פְּטוּר מִשְׁבֻּעַת הָעֲדוּת; וְכֵן אִם הָיוּ שְׁנַיִם: שֶׁהַשְׁבִּיעַ עֲדֵי קְרָקַע, פְּטוּרִין כִּמּוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ.

יא. הַמְּשִׁבִּיעַ עֲדָיו בְּבֵית דִּין, וְכִפְּרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָת כְּגוֹן

שִׁיתְחִיל הַשְּׁנִי לַכָּפֹר, בְּתוֹךְ כָּדִי דְבוּרוֹ שֶׁלְחִבְרוֹ שְׁנִיָּהֶם חִיבִין  
בְּשָׁבוּעַת הָעֵדוּת, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵבִיא חֲטָאתוֹ עַל שְׁבוּעָתוֹ.

יב. כָּפֹר הָרִאשׁוֹן, וְשָׁהָה הָעֵד הַשְּׁנִי יוֹתֵר מִכָּדִי דְבוּר, וְאַחֵר  
כֶּךָ כָּפֹר הָרִאשׁוֹן חִיב בְּשָׁבוּעַת הָעֵדוּת, וְהַשְּׁנִי פְטוּר מִשְׁבוּעַת  
הָעֵדוּת: שְׁאֵלּוֹ הוֹדָה זֶה הַשְּׁנִי, לֹא הִיְתָה עֵדוּתוֹ מִחִיבַת מִמּוֹן.

יג. הוֹדָה אֶחָד, וְכָפֹר אֶחָד הַכּוֹפֵר חִיב, בֵּין שְׁכָפֹר בַּתְּחִלָּה  
בֵּין שְׁכָפֹר בְּסוֹף. כָּפְרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַד, וְקִדְּם הָאֶחָד וְהוֹדָה  
בְּתוֹךְ כָּדִי דְבוּר הָרִי זֶה פְטוּר; וְהָעוֹמֵד בְּכַפִּירָתוֹ, חִיב בְּשָׁבוּעַת  
הָעֵדוּת.

יד. הַשְּׁבִיעַ שְׁתֵּי כִּתֵּי עֵדִים, וְשִׁתִּיָּהֶן רְאוּיּוֹת לְהָעִיד, וְכָפְרָה כֵּת  
רִאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כֶּךָ כָּפְרָה כֵּת שְׁנִיָּה הָרִאשׁוֹנָה פְטוּרָה מִשְׁבוּעַת  
הָעֵדוּת: מִפְּנֵי שֶׁהֵן סוּמְכִין עַל עֵדוּת שְׁנִיָּה, וְאַפְשָׁר לְהוֹצִיא  
הַמִּמּוֹן בְּעֵדוּת הַכֵּת הָאַחֶרֶת; וְנִמְצָא זֶה הַנִּתְבָּע, אֵינוֹ חִיב לְשַׁלֵּם  
בְּעֵדוּת אֵלּוֹ שְׁכָפְרוּ לְבִדָּה.

טו. הִיְתָה הַכֵּת הַשְּׁנִיָּה קְרוּבִין לְתוֹבֵעַ אוֹ לְנִתְבָּע בְּנִשְׁוִתִּיהֶן,  
וְהָרִי הֵן גּוֹסְסוֹת אֵף הָרִאשׁוֹנָה חִיבַת: שֶׁהָרִי הַשְּׁנִיָּה בַּעַת כַּפִּירַת  
הָרִאשׁוֹנָה, לֹא הִיְתָה רְאוּיָה לְהָעִיד, וְאַף עַל פִּי שֶׁבִמְהֵרָה יִהְיוּ  
עֲתָה רְאוּיִין, כְּשִׁימּוֹתוֹ אֵלּוֹ הַגּוֹסְסוֹת; וְאִם כָּפְרָה הַשְּׁנִיָּה אַחֵר  
שְׁמִתוֹ נִשְׁוִתִּיהֶן, חִיבִין בְּשָׁבוּעַת הָעֵדוּת.

טז. הַתּוֹבֵעַ אֶת הָעֵדִים לְהָעִיד לוֹ, וְכָפְרוּ וְהַשְּׁבִיעַן אַרְבַּעַה  
וַחֲמִשָּׁה פַּעַמִּים, וְהֵן עוֹנִין אַחֵר כָּל שְׁבוּעָה וְשְׁבוּעָה חוּץ לְבֵית  
דִּין, וְכִשְׁבָּאוּ לְבֵית דִּין הוֹדּוּ וְהָעִידוּ הָרִי אֵלּוֹ פְטוּרִין מִשְׁבוּעַת  
הָעֵדוּת, כִּמּוֹ שְׁבִאֲרָנוּ; וְאִם בָּאוּ לְבֵית דִּין, וְעָמְדוּ בְּכַפִּירָתָן  
חִיבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מֵאוֹתָן הַשְּׁבוּעוֹת שֶׁחוּץ לְבֵית דִּין.

יז. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשַׁעֲנוֹ אָמֵן; אֲבָל אִם לֹא עָנוּ אָמֵן,  
אַלֵּא כָּפְרוּ עַל כָּל שְׁבוּעָה וְשְׁבוּעָה הוּאִיל וְלֹא הוֹצִיאוּ שְׁבוּעָה  
מִפִּיָּהֶם וְלֹא עָנוּ אָמֵן, הָרִי אֵלּוֹ פְטוּרִים, עַד שִׁישְׁבִיעֵם בְּבֵית דִּין  
וַיִּכְפְּרוּ בּוֹ שֵׁם בְּבֵית דִּין, כִּמּוֹ שְׁבִאֲרָנוּ.

יח. הַשְּׁבִיעַן בְּבֵית דִּין וְכָפְרוּ, וַחֲזָרוּ וְהַשְּׁבִיעַן אַרְבַּעַה וַחֲמִשָּׁה  
פַּעַמִּים, וְהֵן כּוֹפְרִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, בֵּין חוּץ לְבֵית דִּין בֵּין  
בְּפְנֵי בֵית דִּין, וְאַפְלוּ עָנוּ אָמֵן, אוֹ שֶׁנִּשְׁבְּעוּ מִפִּי עַצְמָן פַּעַם  
אַחֵר פַּעַם אֵינָן חִיבִין מִשּׁוֹם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֲלֵא אַחַת: מִפְּנֵי  
שֶׁאַחֵר שְׁכָפְרוּ בְּבֵית דִּין אִם חֲזָרוּ וְהוֹדּוּ, אֵין עֵדוּתָן מוֹעֵלָת  
כָּלּוּם.

יט. נִמְצָאתָ לָמַד, שֶׁכָּל הַשְּׁבוּעוֹת שֶׁנִּשְׁבְּעוּ אַחֵר שְׁכָפְרוּ בְּבֵית  
דִּין הֵן עַל כַּפִּירַת עֵדוּת שְׁאִינָה מִחִיבַת מִמּוֹן, שֶׁהֵן פְטוּרִין עָלֶיהָ  
מִשְׁבוּעַת הָעֵדוּת; וְחִיבִין בְּשָׁבוּעַת בְּטוּי, כִּמּוֹ שְׁבִאֲרָנוּ.

### הַלְבוֹת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק יא

א. כָּשֵׁם שֶׁשְׁבוּעַת שְׂוָא וְשֶׁקֶר בְּלֹא תַעֲשֶׂה כֶּךָ מִצּוֹת עֲשֵׂה  
שִׁישְׁבַּע מִי שֶׁנִּתְחִיב שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין בְּשֵׁם, שֶׁנֶּאֱמַר "וּבִשְׁמוֹ,  
תִּשְׁבַּע" (דברים ו, יג; דברים י, כ): זֶה מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַשְּׁבוּעָה בְּשְׁמוֹ  
הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ, מִדְּרָכֵי הָעֲבוּדָה הִיא, וְהַדּוּר וְקִדּוּשׁ גָּדוֹל הוּא,  
לְהַשְׁבַּע בְּשְׁמוֹ.

ב. ואסור להשבע בדבר אחר, עם שמו; וכל המשתף בדבר אחר עם שם הקדוש ברוך הוא בשבועה, נעקר מן העולם שאין שם מי שראוי לחלק לו כבוד שנשבעין בשמו, אלא האחד ברוך הוא.

ג. ומתיר לאדם להשבע על המצוה לעשותה, כדי לזרז את עצמו ואף על פי שהוא משבע עליה מהר סיני, שנאמר "נשבעתי ואקימה לשמור, משפטי צדקך" (תהילים קיט, קו).

ד. שבועה זו שמשביעין הדינין למי שנתחייב שבועה, היא הנקראת שבועת הדינין, בין שהיה חייב בשבועה זו מן התורה, בין שהיה חייב בה מדברי סופרים.

ה. שלוש מיני שבועות הן שחייבין בהן מן התורה, ואלו הן: מי שטענו חברו מטלטלין, והודה במקצתן וכפר במקצתן, ומי שכפר בכל המטלטלין שטענו, ועד אחד מעיד עליו ומכחישו הרי אלו, שתי שבועות על ידי טענת ודאי וכפירה.

ו. וכן שומר שטען שאבד דבר שהפקידו אצלו, או נגנב או מת וכיוצא בזה הרי זה נשבע מספק: שאין בעל הפקדון יודע אם אמת טען זה השומר, או שקר. והוא נשבע מן התורה, שנאמר "שבעת ה', תהיה בין שניהם" (שמות כב, י).

ז. כל שבועה שמשביעין הדינין אותה, חוץ משלושה מיני שבועות אלו הרי היא מדברי סופרים, וגם היא נקראת שבועת הדינין. וגם שבועות אלו שלדבריהם, שני מיני שבועות הן: יש מהן שבועות על ידי טענת ודאי וכפירה כגון שבועת שכיר, ופוגם שטרו, וכיוצא בהן; ויש מהן שבועות בטענת ספק כגון שבועת השתפין, והאריסין, וכיוצא בהן. ובדיני ממונות, יתבאר חיוב כל אחת ואחת מאלו השבועות ודיניהם.

ח. יש שם שבועה אחרת, והיא תקנת חכמי תלמוד, והיא הנקראת שבועת הסת; ואף על פי שבית דין משביעין אותה היום, אינה נקראת שבועת הדינין.

ט. שבועת הדינין בין שהיתה שלתורה או שלדברי סופרים, בין על טענת ודאי בין על טענת ספק כך היא: הנשבע אויזו ספר תורה בזרועו, והוא עומד; ונשבע בשם או בכנוי, בשבועה או באלה, מפיו או מפני הדינין. ואין משביעין שבועת הדינין, אלא בלשון הקדש.

י. פיצד מפיו: כגון שיאמר הריני נשבע בה' אלהי ישראל, או הריני נשבע במי ששמו חנון, או במי ששמו רחום, שאין אני חייב לזה כלום; וכן אם אמר, הרי הוא ארור לה' אלהי ישראל, או ארור למי ששמו חנון, אם יש לזה אצלי כלום.

יא. וכיצד מפני הדינין: כגון שאמרו לו משביעין אנו אותך בה' אלהי ישראל, או במי ששמו חנון, שאין לזה בידך כלום, והוא עונה אמן; או שאמרו הרי פלוני בן פלוני ארור לה' אלהי ישראל, או למי ששמו חנון, אם יש לפלוני אצלו ממון ולא יודה לו, והוא עונה אמן. זו היא שבועת הדינין.

יב. הדינין שהשביעו בלא נקיטת חפץ בידו הרי אלו טועין, וחוזר ונשבע וספר תורה בידו. ואם אחז תפלין בידו, והשביעוהו אינו חוזר ונשבע: שהרי אחז תורה בידו, וכמו ספר הן. השביעוהו מיושב, אינו חוזר ונשבע.

יג. תלמיד חכמים לכתחלה משביעין אותו, והוא יושב ותפלין בידו; ואינו צריך לטל ספר תורה, אלא תפלין בכפו חפץ היא. ונשבע בלשון הקדש, כמו שבארנו.

יד. אין בין שבועת הסת לשבועת הדינין, אלא נקיטת חפץ שאין הנשבע שבועת הסת, או חזו ספר תורה: אבל משביעין אותו בשם או בכנוי, בשבועה או באלה, מפיו או מפי בית דין, כמו שבועת הדינין. וכבר נהגו הכל להיות ספר תורה ביד חזן הכנסת או שאר העם, בעת שמשביעין שבועת הסת כדי לאים עליו.

טו. הדינין שהשביעו את הנשבע בכל לשון שהוא מפירה, הרי זו כמצותה; וכן הורו הגאונים. אבל רבותי הורו, שאין משביעין אלא בלשון הקדש; ואין ראוי לסמך על הוריה זו. ואף על פי שנהגו כל בתי דינין להשביע בלשון הקדש צריך להודיע את הנשבע, עד שיהיה מכיר לשון השבועה: שבועת הדינין, היא שבועת הפקדון בעצמה. ואף שבועת הסת, נהגו כל העם להשביע אותה בלשון הקדש.

טז. כל מי שיתחייב שבועת הדינין שהיא על ידי טענת ודאי וכפירה, בין שהיתה מן התורה בין שהיתה מדברי סופרים מאימין עליו כמו שיתבאר; וכל מי שיתחייב בה בטענת ספק, בין מן התורה בין מדברי סופרים אינו צריך איום.

יז. וכיצד מאימין על הנשבע: אומרים לו הוי יודע, שכל העולם כלו נזדעזע בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא "לא תשא את-שם-ה' אלהיך, לשוא" (שמות כו; דברים ה'). וכל עברות שבתורה נאמר בהן נקה, וכאן נאמר "לא ינקה" (שם). כל עברות שבתורה, נפרעין ממנו; וכאן ממנו, וממשפחתו שמחפין עליו. ולא עוד, אלא גורם להפרע מכל שונאיהם שלישראל שכל ישראל ערבין זה בזה, שנאמר "אלה וכחש, ורצח . . ." (הושע ד, ב), וכתוב אחריו "על-כן תאכל הארץ, ואמלל כל-יושב בה" (הושע ד, ג).

יח. כל עברות שבתורה תולין לו שנים ושלוש דורות, אם יש לו זכות. וכאן נפרעין מיד, שנאמר "הוצאתיה, נאם ה' צבאות, ובאה אל-בית הגנב, ואל-בית הנשבע בשמי לשקר" (זכריה ה, ד): "הוצאתיה", מיד; "ובאה אל-בית הגנב", זה הגונב דעת הבריות, ואין לו ממון על חברו, וטוענו בחנם ומשביעו; "ואל-בית הנשבע בשמי לשקר", כמשמעו. "וכלתו ואת-עציו ואת-אבניו" (שם) דברים שאין אש ומים מכלין אותן, שבועת שקר מכלה אותן. וענין האיום הזה כלו בלשון שהן מכירין אומרים להם, כדי שיבינו בדברים ויחזרו החוטא למוטב.

יט. אמר איני נשבע פוטרין אותו, ונותן מה שטענו חברו; וכן אם אמר הטוען איני משביעו, ופטרן הולכין להן. אמר הריני נשבע, וחברו תובעו העומדים שם אומרים זה לזה "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה" (במדבר טז, כו); ואומרים לו, לא על דעתך אנו משביעין אותך, אלא על דעתנו, ועל דעת בית דין.

כ. אף על פי שאין מאימין איום זה בשבועת טענת ספק כמו שבארנו, ולא בשבועת הסת צריכין הדינין לפצור בבעלי דינין: אולי יחזרו בהן, עד שלא תהיה שם שבועה כלל.

כא. דְּבַר בְּרוּר וְגִלּוּי, שְׁכַל הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַדִּינִין אוֹ שְׁבוּעַת הַסֵּת בְּשֶׁקֶר שֶׁהוּא חַיֵּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן, שְׁכָכָר נִתְּבָאֲרוּ מִשְׁפָּטִיָּה; וְאִינּוּ לֹוְקָה, וְאָף עַל פִּי שֶׁהוּא מִזִּיד. וְנִתְחַיֵּב לְשֵׁלֶם מִה שֶׁנִּשְׁבָּע עָלָיו, בְּתוֹסֶפֶת חֲמֵשׁ שֶׁהוּא רִבִּיעַ הַקֶּרֶן, עַד שִׁיְהִיָּה הוּא וְחֲמִשּׁוֹ חֲמִשָּׁה; וּמִבִּיא קָרְבָּן אֲשֶׁם, אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

## הַלְבוֹת שְׁבוּעוֹת פֶּרֶק יב

א. אָף עַל פִּי שְׁלֹוֹקָה הַנִּשְׁבָּע לְשׁוּא אוֹ עַל שֶׁקֶר, וְכֵן הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַעֲדוּת אוֹ שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן וּמִבִּיא קָרְבָּן אֵין מִתְּכַפֵּר לָהֶן עֲוֹן הַשְּׁבוּעָה כָּלוּ, שֶׁנֶּאֱמָר "לֹא יִנָּקֶה ה'" (שְׁמוֹת כו; דְּבָרִים ה, י): אֵין לָזֶה נִקְיוֹן מִדִּין שָׁמַיִם עַד שִׁיִּפְרַע מִמֶּנּוּ עַל הַשֵּׁם הַגָּדוֹל שֶׁחֲלָל, שֶׁנֶּאֱמָר "וְחִלַּלְתָּ אֶת-שֵׁם אֱלֹהֶיךָ, אֲנִי ה' " (ויקרא יט, יב). לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לִהְיוֹת מֵעוֹן זֶה, יוֹתֵר מִכָּל הַעֲבֵרוֹת.

ב. עוֹן זֶה מִן הַחֲמוּרוֹת הוּא, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּהַלְבוֹת תְּשׁוּבָה; אָף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ לֹא כֶּרֶת, וְלֹא מִיתַת בֵּית דִּין יֵשׁ בּוֹ חֲלוּל הַשֵּׁם הַמְּקֻדָּשׁ, שֶׁהוּא גָּדוֹל מִכָּל הָעוֹנוֹת.

ג. מִי שֶׁנִּשְׁבָּע בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבְשֵׁמֶשׁ וּכְיוּצָא בָּהֶן אָף עַל פִּי שֶׁאֵין כּוֹנֵנֹתוֹ אֵלָּא לְמִי שֶׁבִּרְאָם, אֵין זֶה שְׁבוּעָה; וְכֵן הַנִּשְׁבָּע בְּנִבְיָא מִן הַנִּבְיָאִים, אוֹ בְּכֹתֵב מִכְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ אָף עַל פִּי שֶׁאֵין כּוֹנֵנֹתוֹ אֵלָּא לְמִי שֶׁשָּׁלַח נְבִיא זֶה אוֹ לְמִי שֶׁצִּוָּה בְּכֹתֵב זֶה, אֵין זֶה שְׁבוּעָה. וְאָף עַל פִּי שֶׁאֵין אֵלֹו שְׁבוּעוֹת, מְאַיְמִין עָלֶיהֶן וּמְלַמְּדִין אֶת הָעָם שֶׁלֹא יִנְהָגוּ קְלוּת רֹאשׁ בְּכָךְ; וּמֵרְאִין בְּעֵינֵיהֶם שֶׁזֶה שְׁבוּעָה, וּפּוֹתְחִין לָהֶם פֶּתַח וּמִתִּירִין לָהֶם.

ד. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשָׂאֵר כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל הַנִּשְׁבָּע בַּתּוֹרָה אִם נִשְׁבָּע בְּמָה שֶׁכְּתוּב בָּהּ, דַּעְתּוֹ עַל הַהִזְכָּרוֹת; וְאִם נִשְׁבָּע בָּהּ סֵתָם, דַּעְתּוֹ עַל הַגּוֹיִל, וְאֵין כָּאֵן שְׁבוּעָה. נִטְלָה בִּידּוֹ וְנִשְׁבָּע בָּהּ הָרִי זֶה כְּמִי שֶׁנִּשְׁבָּע בְּמָה שֶׁכְּתוּב בָּהּ, וְאִסּוּר. וְהַנִּשְׁבָּע בַּתּוֹרָה סֵתָם אִם תְּלִמִּיד חֲכָמִים הוּא, אֵינוֹ צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחֹכֶם; וְאִם עִם הָאָרֶץ הוּא, צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחֹכֶם, כְּדִי שֶׁלֹא יִנְהָגוּ קְלוּת רֹאשׁ בְּשְׁבוּעוֹת.

ה. עֶבֶד שֶׁנִּשְׁבָּע אֵין רַבּוֹ צָרִיךְ לְכַפּוֹתוֹ, וְהָרִי הוּא אַחֵר שֶׁנִּשְׁבָּע בְּקֹדֶם שֶׁנִּשְׁבָּע: לְפִי שֶׁאֵין גּוֹפּוֹ קִנּוּי לוֹ, כְּדִי שֶׁתַּחּוּל עָלָיו שְׁבוּעָתוֹ; וְנֶאֱמָר בְּשְׁבוּעוֹת "לֹאֶסֶר אֶסֶר עַל-נַפְשׁוֹ" (במדבר לג), מִי שֶׁנִּפְשׁוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ יֵצֵא עֶבֶד, שֶׁהוּא בְּרִשּׁוֹת אַחֲרִים, וְנִמְצָא זֶה, כְּמִי שֶׁנִּשְׁבָּע עַל נִכְסֵי אַחֵר.

ו. קִטְנִים שֶׁנִּשְׁבָּעוּ, וְהֵן יוֹדְעִין טַעַם הַשְּׁבוּעָה אָף עַל פִּי שֶׁאֵין חַיִּבִּין כּוֹפִין אוֹתָן לַעֲמֹד בַּדְּבָרִיהֶן כְּדִי לְחַנֹּכֵן וּלְאִים עָלֵיהֶם, שֶׁלֹא יִנְהָגוּ קְלוּת רֹאשׁ בְּשְׁבוּעוֹת. וְאִם הִיָּה הַדְּבָר שֶׁנִּשְׁבָּעוּ עָלָיו, דְּבַר שֶׁאֵין הַקִּטָּן יָכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ אֵלָּא אִם כֵּן נִזְק כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבָּע שְׁיִצּוּם, אוֹ שֶׁלֹא יֵאָכֵל בְּשׂוֹר זֶמֶן מְרַבָּה מִכָּה אוֹתוֹ אָבִיו אוֹ רַבּוֹ, וְגוֹעֲרִין בּוֹ, וּמֵרְאִין לוֹ שֶׁהִתְרָה שְׁבוּעָתוֹ, כְּדִי שֶׁלֹא יִהְיֶה רָגִיל לְהַקֵּל רֹאשׁ בְּשְׁבוּעוֹת.

ז. צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּקִטְנִים הַרְבֵּה, וּלְלַמֵּד לְשׁוֹנֵם דְּבָרֵי אֱמֶת בְּלֹא

שְׁבוּעָה כְּדִי שְׁלֹא יִהְיוּ רְגִילִין לְהִשָּׁבַע תָּמִיד, כְּגוּיִים; וְזֶה הַדָּבָר  
כִּמּוֹ חֻבָּה הוּא עַל אֲבוֹתֵיהֶם, וְעַל מַלְמְדֵי תִינוּקוֹת.

ח. הַשּׁוֹמֵעַ הַזְכָּרַת הַשֵּׁם מִפִּי חֲבֵרוֹ לִשְׁוֹא, אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע לְפָנָיו  
לִשְׁקֹר, אוֹ שֶׁבִּרְךָ בְּרָכָה שְׂאִינָה צְרִיכָה, שֶׁהוּא עוֹבֵר מִשּׁוֹם  
נוֹשֵׂא שֵׁם ה' לִשְׁוֹא כִּמּוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת הָרִי זֶה חַיֵּב  
לְנִדּוּתוֹ; וְאִם לֹא נִדְּהוּ, הוּא בַּעֲצָמוֹ יֵהָא בְּנִדּוּי. וְצָרִיךְ לְהַתִּיר  
אוֹתוֹ מִיָּד, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה מְכָשׁוּל לְאַחֲרִים שֶׁהָרִי אֵינוֹ יוֹדֵעַ  
שֶׁנִּדְּוָהוּ. וְאִם תֹּאמַר יוֹדִיעֵנוּ, נִמְצָאוּ כָּל הָעוֹלָם בְּנִדּוּי שֶׁהָרִי  
לְמַדּוֹ לְשׁוֹנֵם מַעֲוָה וּשְׁבוּעָה תָּמִיד.

ט. בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים, בִּשְׁהִיָּה הַנִּשְׁבַּע הַזֶּה אוֹ הַמְּבָרֵךְ  
לְהַבְטִלָּה מִזִּיד; אֲבָל אִם הָיָה שׁוֹגֵג, וְלֹא יָדַע שֶׁזֶה אָסוּר אֵינוֹ  
חַיֵּב לְנִדּוּתוֹ. וְאֵנִי אוֹמֵר שֶׁאָסוּר לְנִדּוּתוֹ, וְלֹא עֲנֵשׁ הַכָּתוּב  
שׁוֹגֵג; אֲלֵא מִזְהִירוֹ וּמִתְרָה בּוֹ, שְׁלֹא יִחְזֹר.

י. וְלֹא שְׁבוּעָה לִשְׁוֹא בְּלֶבֶד, הִיא שֶׁאָסוּרָה; אֲלֵא אִפְלוּ לְהַזְכִּיר  
שֵׁם מִן הַשָּׁמוֹת הַמִּיֻּחָדִין לְבַטְלָה אָסוּר, וְאִף עַל פִּי שְׁלֹא נִשְׁבַּע:  
הָרִי הַכָּתוּב מַעֲוָה וְאוֹמֵר "לִירְאָה אֶת-הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא"  
(דְּבָרִים כח, נח); וּבִכְלָל יִרְאָתוֹ, שְׁלֹא יִזְכִּירוּ לְבַטְלָה.

יא. לְפִיכֵךְ אִם טָעָה הַלְשׁוֹן וְהוֹצִיא שֵׁם שָׁמַיִם לְבַטְלָה יִמָּהֵר  
מִיָּד וַיִּשְׁבַּח וַיִּפָּאֵר וַיַּהֲדֵר לוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יִזְכֹּר לְבַטְלָה. כִּי־צַד:  
אָמַר ה' אוֹמֵר בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וָעֶד, אוֹ גְדוֹל הוּא וּמְהֻלָּל  
מְאֹד, וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, כְּדִי שְׁלֹא יֵהָא לְבַטְלָה.

יב. אִף עַל פִּי שֶׁמָּתַר לְהַשְׁאִיל עַל הַשְּׁבוּעָה, כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרְנוּ וְאֵין  
בָּזֶה דְּפִי, וּמִי שֶׁלָּבּוֹ נִזְקָפוֹ בְּדָבָר זֶה אֵינוֹ אֲלֵא שְׁמִיץ מִיָּנוּת. אִף  
עַל פִּי כֵן, רָאוּי לְהַזְהֵר בְּדָבָר זֶה; וְאֵין נִזְקָקִין לְהַתֵּר אֲלֵא מִפְּנֵי  
דְּבַר מַעֲוָה, אוֹ מִפְּנֵי צָרָה גְדוֹלָה. וְטוֹבָה גְדוֹלָה הִיא לְאָדָם שְׁלֹא  
יִשְׁבַּע כָּלָל; וְאִם עָבַר וְנִשְׁבַּע שִׁיֻּצְטֵר, יַעֲמִיד בַּשְּׁבוּעָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר  
"נִשְׁבַּע לְהִרְע, וְלֹא יָמַר" (תְּהִילִים טו, ד), וְכָתוּב אַחֲרָיו "עֲשֵׂה-  
אֱלֹה לֹא יִמוּט לְעוֹלָם" (תְּהִילִים טו, ה).